

III. ЕВНАПИЙ

Евнапий — ретор и историк — е роден около 345 г. в Сарди. Той се учил най-напред в родния си град при своя роднина, неоплатоника Хризантий, а после, след 361 г., в Атина, гдето изучавал риторика при Проересий, Диофант и Сополис. През 367 г. той се завърнал в Сарди и отново станал ученик на Хризантий, който го запознал с мистиката на малоазийския неоплатонизъм. Евнапий бил в тесни приятелски връзки с Орибасий, придворен лекар на имп. Юлиан Отстъпник. Именно Орибасий го подтикнал да напише своето историческо съчинение. По-голямата част от живота си Евнапий ще да е прекарал в родния си град и умрял към 420 г.

От Евнапий са известни две съчинения: „Животът на софистите“ (*Bioi σοφιστῶν*), запазено изцяло, и „Исторически възпоменания“ (*Ἐπιμνήματα ἱστορικά*) в 14 книги, от които до нас са достигнали само извадки у Фотия, Свидас и в сборника с извадки, съставен по нареждане на Константина Багренородни. Последното съчинение е било написано като продължение на Дексиповото съчинение „Скитика“. То започвало със смъртта на имп. Клавдий II в 270 г. и достигало първоначално до края на Теодосиевото управление, сиреч до 395 г., а по-късно било продължено и доведено до 404 г.

Евнапий бил фанатичен привърженик на старата вяра и голям противник на християнството, та поради това написал съчинението си „Исторически възпоменания“ с голям възторг по отношение на Юлиан Отстъпника и с езическо-морализаторска тенденция. Но той малко е държал за точност в хронологията. Според Фотий, това съчинение било издавано два пъти. Във второто издание, което е било приготвено навярно едва след смъртта на автора, били премахнати всички места, насочени срещу християнството. Стилът и езикът на Евнапий се намират под влиянието на атицизма и на софистичната риторика. Изворите, които той е използвал, не са напълно известни. За описанието на Юлиановото време той е използвал съчинението „Възпоменания“ (*Ἐπιμνήματα*) на приятеля си Орибасий. За по-старата епоха изворите му се сходят с тези, които е

EUNAPII FRAGMENTA

1. Gothi considunt citra Danubium

(1) “Ὅτι τῶν Σκυθῶν ἠττηθέντων καὶ ὑπὸ τῶν Οὐγγῶν ἀνααιρεθέντων καὶ ἄρδην ἀπολλυμένων τὸ πλῆθος^α, οἱ μὲν ἐγκαταλαμβάνομενοι σὺν γυναίξει καὶ τέκνοις διεφθείροντο, καὶ οὐδεμία φεῖδ᾽ ἔῃς περὶ τοὺς^β φόνους ἦν ὀμότητος.

1. Excerpta de leg., 1, 2, pp. 595,9—597, 28.

α) τὸ πλῆθος uncis inclusit Müller.

β) τοὺς Hoeschel τῆς A. Quae sequuntur, ἐξίτηλα ὑπὸ τῆς ἀρχαιότητος et ipsa, a viris doctis varie temptata dedit ut extant in cod. de Boor.

използувал Амиан Марцелин. За времето от имп. Йовиан насам той е изложил събитията вече като очевидец. Съчинението на Евнапий, от своя страна, е послужило като извор на Зосим, Петър Патриций, Йоан Антиохийски, църковните историци Филосторгий, Сократ и Созомен.

Повечето откъси от съчинението му се намират в сборника с извадки, съставен от Константина Багренородни, и то именно в *Excerpta de legationibus* и *De sententiis*. Откъсите, запазени в *Excerpta de legationibus*, се намират в следните ръкописи: *Cod. Ambrosianus* XXX № 35 = A; *Cod. Bruxellensis* 11317—21 = B; *Cod. Scorialensis* R III 13 = S; *Cod. Monacensis* 185 = M; *Cod. Vatic. Palatinus* 411 = P. Тези ръкописи произхождат от XVI в. и представят преписи от изгорелия в 1671 г. в Мадрид *Cod. Scorialensis* I. Θ. 4. Даденият тук откъс из *Excerpta de sententiis* се намира *Cod. Vatic.* 73 resc. от X—XI в.

ИЗДАНИЯ

Eclogae legationum etc. omnia e mss. cod. a Davide Hoeschelio edita (Augusta Vindelicorum 1603). — Преиздадено в *Corpus Byzantinae historiae*, I (Parisii 1648), pp. 13—22. — *Corpus Byzantinae historiae*, I (Venetiis 1729), pp. 9—15. — Migne, P. Gr., CXIII (1854), coll. 649—661. Ново критично издание: *Excerpta de legationibus*, ed. C. de Boor (Berolini 1903), pp. 591—599. Откъсите в *Excerpta de sententiis* са издадени: A. Mai, *Scriptorum veterum nova collectio*, II (Romae 1827), pp. 247—318. — Ново критично издание: *Excerpta de sententiis*, ed. U. Th. Boissevain (Berolini 1906), pp. 71—103. — Всички Евнапиеви откъси са събрани у I. Bekker—B. G. Niebuhr, C. B. (Vonn 1829), pp. 39—118. — C. Müller, FHG, V (Paris 1851), pp. 7—56. — Dindorf, HGM, I, pp. 205—274. — Дадените тук откъси са преведени според изданията на U. Ph. Boissevain, C. de Boor и Dindorf.

КНИЖНИНА

W. Schmidt, PWRE, VI (1909), coll. 1121—1127. — Christ—Schmid—, Stählin, GGL, pp. 1034—1035. — Croiset, HLG, pp. 885—887. — Moravcsik *Byzantinoturcica*, I, pp. 134—135. — Руски превод на някои откъси, с уводни и обяснителни бележки, вж. у Латышев, Известия: ВДИ, 1948, кн. 3 сс. 272—275.

ЕВНАПИЙ — ОТКЪСИ

1. Готите се заселват отсам Дунава⁶²

Скитите⁶³ загинали в по-голямата си част напълно след поражението и разгромяването им от хуните. Пленяваните били погубвани заедно със жените и децата и при жестокото им избиване нямало никаква пощада. А събралото се и хукнало да бяга множество се стекло на брой почти 200,000 души⁶⁴, крайно развълнувани от вой-

τὸ δὲ συναλισθὲν καὶ πρὸς φυγὴν ὀρμησάν πληθος μὲν οὐ πολὺ τῶν εἴκοσι μυριάδων ἀποδέουσαι συνήλθον ἐς τὸ μάχιμον ἀκμαζούσας κωηθέντες καὶ ταῖς ὄχθαις ἐπιστάντες χεῖρας τε ὄρεγον πόρρωθεν μετὰ ὀλοφυρμῶν καὶ βοῆς καὶ προέτεινον ἱκετηρίας, ἐπαραιτῆσαι τὴν διάβασιν παρακαλοῦντες καὶ τὴν σφῶν συμφορὰν ὀδυρόμενοι καὶ προσθήκη τῇ συμμαχίᾳ παρέξεν ἐπαγγελλόμενοι. οἱ δὲ ταῖς ὄχθαις ἐπιτεταγμένοι Ῥωμαίων οὐδὲν ἔφασαν πράξεν ἄνευ βασιλέως γνώμης. ἐντεῦθεν ἀναφέρεται μὲν ἐπὶ τὸν βασιλέα ἢ γνώσις^α πολλῆς δὲ ἀντιλογίας γενομένης, καὶ πολλῶν ἐφ' ἐκάτερα γνώμων ἐν τῷ βασιλικῷ συλλόγῳ βηθισῶν, ἔδοξε τῷ βασιλεῖ. καὶ γὰρ ὑπῆν τί ζηλοτυπίας^α αὐτῷ πρὸς τοὺς συμβασιλεύοντας, οἳ παῖδες μὲν ἦσαν ἀδελφοῦ (καὶ γέγραπται οὕτω πρότερον), τὴν βασιλείαν δὲ διηρησθαι κατὰ σφῶς ἔδοκον, τὴν διανομὴν οὐκ (ἀν)ενεγκόντες^β ἐπὶ τὸν θεῖον. τούτων δὲ ἕνεκα καὶ ὡς μεγάλη προσθήκη^γ τὸ Ῥωμαϊκὸν αὐξήσων^δ, δεχθῆναι κελεύει τοὺς ἄνδρας τὰ ὄπλα καταθέμενους. πρὶν δὲ τὴν διάβασιν ἐκ βασιλέως ἐπιτραπῆσαι, Σκυθῶν οἱ τολμηρότατοι καὶ αὐθάδεις βιάσασθαι τὸν πόρον ἔγνωσαν καὶ βιαζόμενοι κατεκόπησαν. οἱ δὲ διαφθείραντες τὸν ἀποδασμὸν^ε τοῦτον τῆς τε ἀρχῆς παρελύθησαν καὶ περὶ τοῖς σώμασιν ἐκδύνευσαν, ὅτι πολεμίους διέφθειραν, οἳ τε παραδυναστεύοντες βασιλεῖ καὶ δυνάμενοι μέγιστον κατεγέλων αὐτῶν τὸ φιλοπόλεμον καὶ στρατηγικόν, πολιτικούς δὲ οὐκ ἔφασαν εἶναι. ὁ μὲν γὰρ βασιλεὺς ἐξ Ἀντιοχείας ἐπέτρεπεν αὐτοῖς τὴν ἀχρεῖον ἡλικίαν πρῶτον ὑποδεξαμένοις καὶ παραπέμψασιν εἰς τὴν Ῥωμαϊκὴν ἐπικράτειαν καὶ ταύτην ἐς ὀμηρείαν^ς ἀσφαλῶς κατέχουσιν ἐπιστῆσαι^ς ταῖς ὄχθαις, καὶ μὴ πρότερον τοὺς μαχίμους δέξασθαι διαβαίνοντας μηδὲ τὰ πλοῖα παρασχεῖν ἐς τὴν περσίωσιν, εἰ μὴ τὰ ὄπλα καταθέμενοι γυμνοὶ διαβαίνουεν. οἱ δὲ ταῦτα ἐπιτραπέντες, ὁ μὲν ἐκ τῶν διαβεβηκότων ἦρα παιδαρίου τινὸς λευκοῦ καὶ χαρίεντος τὴν ὄψιν, ὁ δὲ ἥλω^ς γυναικὸς εὐπροσώπου τῶν αἰχμαλώτων, ὅς δὲ ἦν αἰχμάλωτος ὑπὸ παρθένου, τοὺς δὲ τὸ μέγεθος κατεῖχε τῶν δώρων τὰ τε λίνα^ς ὑφάσματα καὶ τὸ τῶν στρωμάτων ἐπ' ἀμρότερα θυσωνοειδές· ἕκαστος δὲ ἀπλῶς αὐτῶν ὑπελάμβανε καὶ τὴν οἰκίαν^ς καταπλήσειεν οἰκετῶν καὶ τὰ χωρία βοηλατῶν καὶ τὴν ἐρωτικὴν λύσσω τῆς περὶ ταῦτα ἐξουσίας. νικηθέντες δὲ ὑπὸ τούτων νίκην αἰσχίστην καὶ παρανομοτάτην, ὥσπερ τινὰς εὐεργέτας καὶ σωτήρας παλαιούς μετὰ τῶν ὄπλων ἐδέξαντο. οἱ δὲ τοσοῦτον ἀκονητί^ς πρῶγμα διαπεπραγμένοι καὶ τὴν οἴκοι συμφορὰν εὐτυχήσαντες, οἳ γε ἀντὶ τῆς Σκυθῶν ἐρημίας καὶ τοῦ βαρᾶθρου τὴν Ῥωμαϊκὴν ἀρχὴν ἀπελάμβανον^ς, εὐθὺς πολὺ τι βάρβαρον^ς ἐν τῷ παρασπόνδῳ καὶ ἀπίστῳ διέφαινον. ἢ μὲν γὰρ ἀχρηστος ἡλικία προλαβοῦσα κατὰ τὴν διάβασιν μετὰ βαθείας σπουδῆς καὶ φροντίδος τῶν ταῦτα βεβουλευμένων εἰς τὰ ἔθνη κατεχεῖτο καὶ διε-

- α) ὑπῆν τι ζηλοτυπίας Müller ἐπ' ἀντιζηλοτυπίας A.
 β) ἀνενεγκόντες Müller ἐνεγκόντες A.
 γ) καὶ ὡς. μεγάλη προσθήκη τὸ Ῥ.
 δ) αὐξήσων A. corr. Niebuhr.
 ε) ἀπόδασμον A corr. Müller.
 ς) ὀμηρείαν A corr. Niebuhr.
 ζ) ἐπιστάναι A corr. Niebuhr.
 η) ἥλω Wyttenbach ἡλέει A ἥλω ἐκ?
 θ) λίνα A corr. Hoeschel.
 ι) οἰκίαν A corr. Hoeschel.
 κ) ἀκονητί A corr. Hoeschel.
 λ) ὑπελάμβανεν A ὑπελάμβανον Hoeschel corr. Niebuhr.
 μ) πολὺ τὸ βάρβαρον Dindorf.

ната. Като застанали до бреговете⁶⁵, те вдигали отдалеч ръце с ридания и викове и ги протягали умолително. Те се молели да им се позволи да преминат (реката), оплаквали се от нещастieto и заявявали, че ако преминат, ще увеличат съюзниците (на ромеите)⁶⁶. Римляните, на които било възложено да пазят брега, казали, че нищо не ще извършат без решението на императора. Затова разрешението на въпроса било отнесено до него. След като в императорския съвет станали големи спорове и били изказани много мнения за и против, императорът взел решение. А той донякъде гледал с подозрение на своите съуправители, синовете на брата му⁶⁷ (както казахме по-горе), които били решили да си поделят царската власт, без да го питат. Заради това, а и понеже римската империя щяла много да се увеличи, той заповядал [скитите] да бъдат приети, след като мъжете сложат оръжието си. Обаче преди императорът да им позволи да преминат, най-смелите и самоуверените от скитите решили насила да се прехвърлят, но при този опит били избити. Военачалниците обаче, които унищожили този отред, били уволнени от длъжност и имало опасност да загубят живота си, понеже [без заповед] унищожили неприятели. А тези, които участвували в управлението заедно с императора и имали голямо влияние пред него, ги осмивали заради воинствеността и пълководската им способност и твърдели, че не са политици. Защото императорът бил предписал от Антиохия⁶⁸ да приемат най-напред тези, които поради възрастта си били немощни, да ги изпратят в римската провинция⁶⁹ и да ги държат на сигурно място като заложници. Но при това трябвало да надзирават брега, като не позволяват на бойците да преминават, нито да им дават кораби за прехвърляне, преди те да сложат оръжието си, за да преминат невъоръжени. Но от тези, на които било възложено това, един се влюбвал в някое белокожо и с приятна външност момче измежду вече преминалите (реката), друг се увличал в някоя красива жена измежду пленените, трети ставал пленник на някоя девойка, а други били завладявани от големите подаръци, ленените тъкани, от покривките с ресни от двете страни. Всеки един от тях просто си въобразявал, че ще напълни къщата си с роби, именията си — с воловари и че ще задоволява сладострастието си неограничено. Овладени най-срамно и най-престъпно от такива помисли, те приели бягащите заедно с оръжията им като някакви благодетели и стари спасители. Обаче скитите, които добили без борба толкова големи изгоди и станали щастливи поради постигналото ги в родината им нещастие, като вместо скитската пустиня⁷⁰ и неприветливата земя получавали римската империя, скоро проявили голямото си варварство, като нарушили договора и изневерили. Немошните люде, които първи преминали, действително били задържани и разпръсвани между провинциалното население с голямо усърдие и грижа отстрана на тези, които били взели това решение. Между тях имало слуги, жени и деца на бойците. Децата носели царски знакове, а жените били на глед по-нежни, отколкото приличало на пленници. А тези деца и слуги бързо израстнали поради благоприятния климат и преждевременно възмъжали, така че неприятелският род много нарастнал. И тъй, старите сказания разправят, че когато били посети

σπείροτο. οἰκείται δὲ καὶ γυναῖκες καὶ παῖδες ἐκείνων, οἱ μὲν βασιλικά παρὰσημα ἔχοντες, τὰς δὲ ἦν ἀβροτέρας ὄραν ἢ κατὰ ἀχιμάλωτον. παῖδες δὲ αὐτῶν καὶ τὸ οἰκεικόν^α πρὸς τε τὴν εὐκрасίαν τῶν ἀέρων ἀνέδρομον καὶ παρὰ τὴν ἡλικίαν ἤβησαν, καὶ πολὺ τὸ ἐπιφνόμενον ἦν πολέμιον γένος. οἱ μὲν οὖν παλαιοὶ μῦθοι λέγουσι περὶ τὴν Βοιωτίαν καὶ τὴν Κολχίδα δρακοντείων^β ὀδόντων κατασπαρέντων ἐνόπλους ἅμα τῷ σπόρῳ τοὺς ἄνδρας ἀναπάλλεσθαι^γ. δὲ δὲ κατ' ἡμᾶς χρόνος καὶ τὸν μῦθον τοῦτον εἰς φῶς καὶ ἔργον συνήγαγε καὶ ὀφθῆναι κατηγάκασεν. οὐ γὰρ ἔφθασαν τοῦ Σκυθικοῦ γένους εἰς τὴν ἐπικρατίαν τὴν Ῥωμαϊκὴν οἱ παῖδες ὡσπερ ὀδόντες διασπαρέντες, καὶ πάντα ἦν μεστὰ^δ θυμοῦ καὶ μαρίας καὶ φόνων, ἀνελεθόντων αὐτῶν ἐς ἡλικίαν μάχιμον παρὰ τὸν χρόνον. τὸ δὲ ἀκμάζον τῆς Σκυθικῆς ἀλκῆς καὶ γενναϊότατον τοῖς ὑποδεξαμένοις ἀντὶ τῶν ἐκβεβληκῶτων ἐς ἐπανάστασιν εὐθύς ἐγεροθέν^ε καὶ μαχόμενον πολὺ δεινότερα καὶ τραγικώτερα συνετόλμησεν ὧν ἔπαθεν. ἡ μὲν γὰρ ἡ Θράκη πᾶσα καὶ ἡ συνεχῆς αὐτῇ χώρα Μακεδονία καὶ Θεσσαλία τοιαύτη τίς ἐστὶ καὶ οὕτω πολυῦμητος, ὥστε οὐδὲ εἰς κατὰ ταῦτα^ς ἀναγράφειν λόγος ἦν. τοσαύτην δὲ οὖσαν αὐτὴν καὶ οὕτω πολυάνθρωπον εὐδαίμονά τε ἅμα καὶ εὐάνδρον ἢ τῶν Σκυθῶν ἄπιστος καὶ παράλογος ἐπανάστασις ἐξαπινάως καὶ παραχοῆμα τῆς διαβάσεως συντολημηθεῖσα καὶ ἀνοιδήσασα κατεστόρεσεν^ς ἐς τοσόνδε καὶ κατημάξενσε ταῖς συμφοραῖς, ὥστε χρυσὸν ἀποδειχθῆναι πρὸς τὰ Θράκια πάθη τὴν Μυσῶν παρομιμῶδη λείαν. δόξαν (δ^ς)^η αὐτοῖς στασιάζειν ἀξιωμαχοῦ μὴ παρουσίας δυνάμεως ἐς ἄμνησαν, τῷ τε πλήθει πρὸς ἀνθρώπους ἀφυλάκτους καὶ ἀνόπλους ἐφάνησαν φοβερώτατοι καὶ τὸ φονικωτάτω πρὸς τὸ κρατούμενον πάντα ἀνδρῶν ἐχρήωσαν. περιεσιτήκει δὲ ἐς ἴσον λόγον καὶ Σκύθας Οὐγγων μὴ φέρειν ὄνομα καὶ Ῥωμαίους Σκυθῶν. πόλεις γοῦν εὐαρίθμητοι καὶ ὀλίγοι τινὲς διεσώθησαν καὶ ἔτι σώζονται τειχῶν ἔνεκεν καὶ οἰκοδομημάτων ἢ δὲ χώρα καὶ τὸ πλεῖστον ἀπανάλωται, καὶ ἔστιν ἀοίκητον καὶ ἀβατον διὰ τὸν πόλεμον. βασιλεὺς δὲ ἐπειδὴ τούτων ἐπίθεται τῶν ἀδιηγῆτων κακῶν, πρὸς μὲν τοὺς Πέρσας ἀναγκαίαν εἰρήνην συνθέμενος, ἑαυτῷ δὲ πολεμήσας ἐπὶ μεταγνώσει τῆς ὑποδοχῆς, τῷ θυμῷ τε ὑπερέξεσε^κ καὶ πρὸς τὸν πόλεμον ἐντεινῶν^λ ἑαυτὸν προκαταπέμπει τὸ Σαρακηνῶν ἱπικὸν ὡς ἀντιστῆσον τοῖς βαρβάροις. ἤδη γὰρ καὶ τὴν Κωνσταντινούπολιν κατέτροχον καὶ τοῖς τείχεσιν ἠνώχλων περικαθήμενοι, πολέμιόν τε οὐδὲν ὄρωντες ἐς ἀντίπαλον μάχην καὶ τοῖς φρονήμασιν ἐς πᾶσαν ὕβριν ὠλισθηκότες. δὲ δὴ καὶ περιφανῶς ἔδοξε κάλλιστα στρατηγήσαι κατὰ τὸν^μ καιρὸν ἐκεῖνον ἢ τύχη.

2. Gothi loco claustrī contra Hunnorum incursiones adhibiti sunt

Ὁ δὲ βασιλεὺς τούτους δεξάμενος κτήματά τε αὐτοῖς καὶ χώραν ἀπένειμε, καὶ προβόλους τε ὑπελάμβανε γενναίους καὶ ἀδαμαντίνους ἔχειν πρὸς τὰς ἐκείνη τῶν Οὐγγων ἐμβολάς.

2. Dindorf, HGM, I, p. 241, 5—8.

a) τὸν οἰκεικόν A τὸ οἰκ. Hoeschel τοῦ οἰκεικοῦ Wytttenbach.

b) δρακοντίων A corr. Niebuhr.

c) ἀνατέλλεσθαι conl. Wytttenbach.

d) μεστὰ Casaubonus μετὰ A.

e) ἐγεροθῆναι A sed m. I in mg.: γε. ἐγεροθέν.

f) κατὰ] καὶ conl. Wytttenbach.

g) κατεστόρεσεν A corr. Hoeschel.

h) δ' add. Müller.

i) καὶ τὸ] κατὰ τὸ conl. Wytttenbach.

k) ὑπερέξεσαν A corr. Hoeschel.

l) ἐντεινῶν conl. Bekker.

m) κατ' αὐτόν A sed in mg. m. I: γε. κατὰ τ' γ.

в Беотия и Колхида⁷¹ змейски зъби, едновременно с посева изкачали въоръжени мъже. Нашето време извади на бял свят и това сказание, като го превърна в действителност, за да може да го видят всички. Защото децата на скитския род, едва пристигнали в римската държава, се разпръснали като [змейски] зъби и всичко се изпълнило с омраза, ярост и убийства, щом те преждевременно възмъжали и станали годни за войници. Цветът на скитската мощ и най-храбрите от тях се одързостили да вдигнат въстание срещу тях, които ги приели, вместо срещу ония, които ги изгонили от родината им, и да вършат в сраженията много по-страшни и по-трагични работи, отколкото те самите били претърпели. Именно цяла Тракия и съседната ней страна — Македония, както и Тесалия⁷², са такива земи и са толкова възпявани, че не е нужно да бъдат повече описвани. [Тракия], която е толкова голяма, тъй многолюдна и същевременно плодородна и пълна с храбри мъже, била до такава степен опустошена и съсипана от нещастията, поради вероломното и безумно въстание на скитите, което поради дързостта им избухнало неочаквано веднага след преминаването, че пословичното мизийско плячкосване⁷³ изглеждало в сравнение с тракийските страдания цвете⁷⁴. Когато решили да въстанат — те, поради множеството си, се показали много страшни за беззащитните и невъоръжени люде, понеже нямало достатъчно силна войска за отбрана, и със своята кръвожадност към заловените от тях обезлюдили всичко. Работата дошла дотам, че римляните не могли да понесат името на скитите, както скитите — името на хуните. И тъй, само няколко града, които се броят на пръсти, се запазили и още стоят благодарение на своите стени и укрепления. Обаче самата област, и то в по-голямата си част, била опустошена и поради войната станала необитаема и недостъпна.

Когато узнал за тези неописуеми злини, императорът⁷⁵ се принудил да сключи мир с персите, като се укорявал и разкайвал, загдето приел скитите. Той кипнал от гняз и, обзет всецяло от мисълта за война срещу тях, изпратил напред сарацинската конница⁷⁶, за да се противопостави на варварите, защото те стояли вече пред стените на Константинопол и го обезпокоявали. И понеже варварите не виждали никакъв неприятел, който да им излезе насреща, те се възгордели и се предали на всякакви безчинства. От това именно поличало, че съдбата е била по онова време най-добрият пълководец⁷⁷.

2. Готите се използват като преграда срещу хунските нахлувания

Императорът⁷⁸, като приел [готите], раздал им добитък и земя. Той предполагал, че така ще има храбра и стоманена преграда срещу нахлуванията на хуните в тая област.

3. Император Валент се готви за война срещу готите⁷⁹

По времето, когато скитите нахлували в Македония, император Валент пристигнал⁸⁰ в столицата⁸¹ и почнал да събира войски отвред, за да извърши нещо голямо и неочаквано.

3. Imperator Valens bellum contra Gothos gessurus est

“Οτι ὁ βασιλεὺς Οὐάλης κατὰ τὸν καιρὸν ἤγικα οἱ Σκυθαὶ τὴν Μακεδονίαν ἐπέτρεχον, παρελθὼν εἰς τὴν πόλιν τὰς πανταχόθεν δυνάμεις συνήγειρεν, ὡς μέγα τι καὶ παράδοξον ἐργασόμενος^a.

4. Nicopolitani ceteris Thracibus irridunt

“Οτι οἱ Νικοπολίται τῶν ἄλλων Θρακῶν κατεγέλασαν, οἱ τῷ φόβῳ τῆς βασιλείας τὰ δεινὰ ἔπασχον, τὸ μὲν βοηθῆσον ἀεὶ δι' ἐλπίδος λεπτιῆς εἰκάζοντες, τὸ δὲ τῶν κινδύνων ἐνεσθηκὸς^b πείρα καὶ ὄψει διὰ μαλακίαν ὑπομένοντες. οὔτε γοῦν αὐτοὶ φρουρὰν τινα στρατιωτικὴν πεμφθήσεσθαι προσεδόκησαν, οὔτε ἐν ἑτέροις ἔθεντο τὴν σωτηρίαν, ἀλλὰ τῶν μὴ δυναμένων ἑαυτοῖς ἀμύνειν περιφρονήσαντες ἐς ἐλευθερίαν ἐπικίνδυνον ἀπέστησαν.

5. Gothi Thraciam devastant

“Οτι ἐπὶ Θεοδοσίου οἱ βάρβαροι τὴν Θράκην ἐδήλωσαν κατὰ μικρὸν.

6. Gothi in stagnis Macedoniae se occultant

“Οτι ἐπὶ Θεοδοσίου τοῦ Μαξίμου στασιάζοντος καὶ βαρβάρων κατὰ Ῥωμαίων ἐκστρατευσάντων, φήμη κατέσχε τοὺς βαρβάρους^c, ὡς οἱ Ῥωμαῖοι στρατὸν οὐ πλεῖστον συλλέγουσι. καὶ συλλογώμενοι τὸ δεινὸν οἱ βάρβαροι ἐπὶ τὸ σὺνηδες ἀνέδραμον σόφισμα, καὶ κατέδυσαν ἐπὶ^d τὰς Μακεδονικὰς λίμνας.

7. De consiliis sceleratissimis Gothorum

“Οτι ἐπὶ Θεοδοσίου τοὺς πρώτους χρόνους τῆς βασιλείας τὸ τῶν Σκυθῶν ἔθνος ἐξελαυνόμενον τῆς χώρας ὑπὸ^e τῶν Οὐγγῶν διεβεβήκεσαν τῶν φυλῶν ἡγεμόνες ἀξιόματι καὶ γένει προήκοντες. οὗτοι ταῖς τιμαῖς τοῦ βασιλέως ἐξωγκωμένοι^f καὶ πάντα ἐφ' ἑαυτοῖς^g ὄρῳντες κείμενα στάσιν ἐν ἀλλήλοις οὐ μικρὰν ἤγειραν, οἱ μὲν ἀγαπᾶν καὶ δέχεσθαι τὴν παροῦσαν εὐδαιμονίαν κελεύοντες, οἱ δὲ τὸν οἴκοι γεγονότα φυλάττειν ὄρκον αὐτοῖς καὶ μὴ παραβαίνειν ἐκεῖνας τὰς συνθήκας. αὐταὶ δὲ ἦσαν ἀσεβέσταται καὶ βαρβαρικὸν ἦθος εἰς

3. Ibidem, p. 242, 17—20 = ed. Boiss., p. 86, 5—8.

4. Ibid., p. 245, 20—28 = ed. Boiss., p. 87, 12—18.

5. Ibid., p. 245, 29—30 = ed. Boiss., p. 87, 19—20.

6. Ibid., pp. 250, 30—251, 3 = ed. Boiss., p. 90, 28—32.

7. Excerpta de leg., 1, 2, pp. 597, 29—598, 7.

a) ἐργασόμενος Niebuhr.

b) ἐνεσθηκὸς Mai.

c) τοῖς βαρβάροις] τοὺς βαρβάρους Mai. (tac.) probabiliter, vide tamen an κατέσχε intransitive dictum voluerit scriptor fatuus et ineptus.

d) ἐπιφέρει v. Herwerden.

e) τοῦ — ἔθνος?

f) ἐξωγκώμενοι A corr. Niebuhr.

g) ἐφ' ἑαυτοῦς A corr. Müller.

4. Никополци се присмиват на другите тракийци⁸²

Никополци⁸³ се присмели на другите тракийци, които от страх пред императора си изплатили страшно, понеже, от една страна, малко се надявали, че ще им дойде помощ, а от друга — малодушно очаквали да настъпят опасностите, за да ги излитат и видят. И тъй, [никополци] не очаквали, че ще им бъде изпратена някаква военна цомош, нито възлагали на други спасението си. Те пренебрегнали тези, които не могли да се защищават сами и рисковано се радвали на своята свобода.

5. Готите опустошават Тракия⁸⁴

Във времето на Теодосий варварите⁸⁵ опустошили отчасти Тракия.

6. Готите се крият в македонските езера⁸⁶

Във времето на Теодосий, когато Максим⁸⁷ въстанал и варварите се отправили на поход срещу римляните, всред тях се разпространила мътва, че римляните събират огромна войска. Варварите⁸⁸, като разбрали опасността, прибягнали до обичайната си хитрост и се скрили в македонските езера.

7. Пъклените замисли на готите⁸⁹

В първите дни на Теодосиевото царуване скитският народ като бил изгонен от земята си от хуните, преминал Дунава заедно с племенните си вождове, които се отличавали по достойнство и род. Те били отрупани с почести от императора, и като виждали, че всичко е в техни ръце, започнали помежду си голяма междуособица: едни настоявали да се задоволят с настоящето си благополучие, а други — да запазят дадената от тях в родината клетва и да не престъпват взетите от тях решения. А тези решения били извънредно безбожни и по жестокост надминавали варварския обичай — да действуват по всякакъв начин срещу римляните и да увреждат със всякакви хитрини и измами ония, които им били дали прием, ако и да били видели най-големи добрини от тях, та да станат господари на цялата страна⁹⁰.

8. Висшите длъжности се продават публично

Във времето на императрица Пулхерия⁹¹ провинциите били на разположение на ония, които пожелавали да купят висшите длъжности. Всеки могъл да си купи открито големи и малки провинции от държавната хазна, както каквато и да е друга стока от пазара. И който искал да ограби Хелеспонт, купувал си Хелеспонт, друг — Македония или Тракия, — всеки според страстта си към неправда

ὠμότητα παρατρέχουσαι, παντὶ τρόπῳ Ῥωμαίοις ἐπιβουλεύειν καὶ πάσῃ μηχανῇ καὶ δόλῳ τοὺς ὑποδεξαμένους ἀδικεῖν, κἄν τὰ μέγιστα ἐπ' αὐτῶν εὐπάσχωσαι, ὡς ἂν τῆς ἐκείνων ἀπάσης χώρας ἐγκρατεῖς γένωνται.

8. Summa officia publice venundantur

Ἔστι ἐπὶ Πουλχερίας τῆς βασιλείσης ἐξέκειο δημοσίᾳ πιπρασκόμενα τὰ ἔθνη τοῖς βουλομένοις ἀνεῖσθαι τὰς ἀρχάς· πᾶσι δὲ ἐπιπράσκοντο μεγάλα τε καὶ μικρὰ φανερώς ἐπὶ τῶν δημοσίων τραπεζῶν, ὡς περ ἄλλο τι τῶν ἐπ' ἀγορᾶς ἀνίων. καὶ ὁ βουλούμενος Ἑλλήσποντον ἀδικεῖν εἶχεν Ἑλλήσποντον πριάμενος, καὶ ἄλλος Μακεδονίαν ἢ Θράκην καὶ ὅπως ἕκαστος ἐνόσει πρὸς τὸ ἀδικῶν ἢ ἐχθρῶς ἔχων. ἐξῆν δὲ καὶ καθ' ἕκαστον ἔθνος τὴν μοχθηρίαν ἀνεῖσθαι τὴν ἑαυτοῦ πρὸς τὸ βλάπτειν τοὺς ὑπηκόους καὶ πολλὰ συλλαμβάνειν ἔθνη· τοῦτο γὰρ ὁ βικάριος ἐδύνατο καὶ ἡ ἀθύρατος ἀρχή. καὶ δέος ἦν οὐδὲν τῶν ἀθλίων γραμμῶν τοῖς νόμοις ἐντεθνηκότων, ὡς δεῖ τὸν ἐπὶ χρήμασι δικάζοντα κολάζεσθαι· ἀλλ' οἱ μὲν νόμοι κατὰ τὸν Σκύθην Ἀνάχαρον οὐκ ἀραχνίων ἦσαν ἀσθενέστεροι καὶ λεπτότεροι μόνον, ἀλλὰ καὶ κοινοῦ παντός πρὸς τὸ ρεῖν εὐκόλως καὶ διανεμοῦσθαι παραφορώτεροι. ὁ δὲ τὸ ἔθνος ἢ τὰ ἔθνη παραλαβῶν, δύο τινὰς ἢ τρεῖς θεράπιντας συνεφελκόμενος κατὰ τὴν πλαγίαν εἰσιντας θύραν, μὴ βουλούμενος μανθάνειν ὅτι τοῦτο πράττουσιν, ἀλλ' ἐπιδεκνύμενος ὅτι (βία;) διὰ τούτων τῶν σιωπῶντων κήρυκων, εἰ δὴ κήρυγμα σιωπῶμενον γίνεται, πρὸς πάντας περιήγγελλεν, ὡς φησὶν Ὀμηρος· "κλήθην εἰς ἀγορὴν κικήσκειν ἄνδρα ἕκαστον μηδὲ βεῖαν, αὐτὸς δὲ μετὰ πρώτοισι πονεῖτο" καὶ ὁ ἀρχὼν διὰ τῶν ἀφθόγγων τούτων κηρύκων πρὸς τὸ οὖς ἕκαστου περιήγγελλεν ὡς πριάμενος εἶη τοὺς ὑπηκόους τόσου καὶ τόσου χρυσίου, καὶ πᾶσά γε ἀνάγκη τοῦτο καταβύλλειν ἢ πράγματα ἔχοντας ἐπιτρέπεσθαι θανάτου καὶ δημεύσεσιν. οἱ μὲν οὖν ἔχοντες καὶ συντελεῖν ἐκ προὑπαρχούσης οὐσίας κατετίθεσαν οἰμώζοντες τὸ ἀργύριον· οἱ δὲ ἀπυροῦντες δημοσίᾳ κατεδαπιωνῶντο καὶ μάστιγι τὰ σώματα.

8. Dindorf, *ibid.*, I, pp. 268, 23—269, 24 = ed. Boiss., pp. 100, 27—101, 22.